

T.C.
ÇEVRE, ŞEHİRCİLİK VE İKLİM DEĞİŞİKLİĞİ BAKANLIĞI
Strateji Geliştirme Başkanlığı

Sayı :30824082-610 - 13812862
Konu :Yazılı Soru Önergeleri

14 Ekim 2025

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

Milletvekilllerimiz tarafından şahsıma yöneltilen ve ilişik listede; TBMM Esas numaraları ve konuları belirtilen yazılı soru önergeleri incelenmiş olup, söz konusu önergelerde yer alan hususlara ilişkin cevaplarımız ekte sunulmuştur.

Bilgilerinizi ve gereğini arz ederim.

Murat KURUM
Bakan

EK:
-Dosya (1 Takım)

**ADANA MİLLETVEKİLİ
SAYIN SADULLAH KISACIK'IN
TBMM 7/29748 ESAS SAYILI
YAZILI SORU ÖNERGESİNE
İLİŞKİN SORULAR VE CEVABI**

7/29748
GK 4

SORULAR

Adana, Türkiye'nin tarım, sanayi ve lojistik bakımından en kritik kentlerinden biridir. Ancak bu potansiyele rağmen, yıllardır sürdürülebilir çevre yönetimi politikalarının ihmal edilmesi sera gazı emisyonları, hava kirliliği, atık ve su kirliliği, plansız kentleşme ve tarım alanları tahribatı gibi ağır çevresel sorunların derinleşmesine neden olmuştur. 5 Haziran 2025 Dünya Çevre Günü'nde Adana Çevre Platformu tarafından yayımlanan açıklama, artık farkındalık değil aktif mücadele zamanı olduğuna dikkat çekerek, Adana'nın çevresel kriz eşiğini geçtiğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Çukurova Üniversitesi Çevre Sorunları Araştırma ve Uygulama Merkezi'nin (ÇESAM) 2024 yılı "Kurumsal Sera Gazı Envanter Raporu"na göre, Adana'da kişi başı sera gazı emisyonu Türkiye ortalamasının %27 üzerindedir. En büyük kaynak sanayi ve ulaşımdır. TÜİK 2023 verilerine göre, Adana'nın sanayi temelli karbon salımı toplam salımın %16'sını oluşturmaktadır.

Temiz Hava Hakkı Platformu'nun 2023 Raporu'na göre, Adana'da partikül madde (PM10) ve azot dioksit (NO2) düzeyleri sınır değerlerin üzerindedir. 2024 yılında Adana Merkez Hava Kalitesi İzleme İstasyonu verilerine göre, yılda en az 95 gün hava "sağlıksız" düzeydedir. Bu, Dünya Sağlık Örgütü limitlerinin üç katından fazladır.

Seyhan ve Ceyhan nehirleri çevresindeki tarım ve sanayi faaliyetleri, Adana'nın su varlıklarını tehdit etmektedir. 2023 Çevre Durum Raporu'na göre, Adana'da sadece endüstriyel kaynaklı atık su deşarjı 63 milyon m³tür. Nehirlerin taşıdığı ağır metal yükü sınır değerlere yaklaşmış, bazı bölgelerde arsenik, nikel ve kadmiyum oranı alarm vermiştir. İleri biyolojik arıtma tesislerinin yetersizliği, bu krizi derinleştirmektedir.

TMMOB Adana İl Koordinasyon Kurulu'nun 2024 Kent Sorunları Raporu'na göre ise son 10 yılda Adana'daki toplam tarım alanlarının %14'ü imar baskısıyla kaybedilmiştir. Kaçak yapılaşma, vahşi depolama, moloz dökümü ve plansız sanayi alanları doğrudan gıda güvenliğini ve kırsal geçimi tehdit etmektedir.

Öte yandan, Adana Büyükşehir Belediyesi 2025-2029 Stratejik Planı'nda çevresel hedefler belirtilmiş olsa da çevre denetimi ve bütçesi bakımından merkezi yönetimle etkili bir iş birliği mekanizması bulunmamaktadır. Sivil toplum kuruluşları, çevresel ihlallerin denetimsizliğini ve kamuoyuna şeffaf biçimde açıklanmamasını en temel sorun olarak belirtmektedir.

Bu bağlamda;

- 1) Adana'da 2020-2025 yılları arasında sanayi kaynaklı toplam sera gazı emisyon miktarı nedir? Bu dönemde kişi başı emisyon oranı Türkiye ortalamasıyla kıyaslandığında nasıl bir seyir göstermektedir?
- 2) Adana'da hava kalitesi ölçüm istasyonlarından alınan 2023-2024 yılı verilerine göre PM10 ve NO2 ortalamaları nedir? Dünya Sağlık Örgütü sınır değerleriyle karşılaştırıldığında riskli gün sayısı kaçtır?
- 3) Adana'da yer alan sanayi tesislerine yönelik son üç yılda gerçekleştirilen çevresel denetim

sayısı kaçtır? Bu denetimlerde tespit edilen çevre kirliliği ihlali sayısı ve uygulanan idari yaptırımlar nelerdir?

- 4) Seyhan ve Ceyhan nehirlerinden alınan 2023-2025 dönemine ait su kalite verileri nedir? Ağır metal, biyolojik oksijen ihtiyacı (BOİ), kimyasal oksijen ihtiyacı (KOİ) ve mikrobiyolojik parametrelerde ulusal sınır değerlere göre tespit edilen sapmalar nelerdir?
- 5) Adana'da 2020-2025 döneminde tarım arazisi niteliğinden çıkarılarak yapılaşmaya açılan toplam alan büyüklüğü kaç hektardır? Bu süreçlerde iptal edilen imar planı var mıdır?
- 6) İleri biyolojik arıtma tesisi olmayan organize sanayi bölgeleri ve büyük sanayi kuruluşlarının sayısı nedir? Bunların toplam atık su salımı ne kadardır ve hangi nehirlerle deşarj yapılmaktadır?
- 7) Çevre ve Şehircilik Bakanlığı'nın Adana'daki 2023 ve 2024 yılı yatırım bütçesinden çevre koruma ve denetim projelerine ayrılan tutar nedir? Bu projelerin gerçekleştirme oranı nedir?
- 8) Adana'daki çevresel ihlallere ilişkin olarak kamuoyunun bilgilendirilmesi için yürütülen bir şeffaflık ve raporlama mekanizması var mıdır? Son 2 yılda yayımlanan çevre ihlal raporlarının sayısı kaçtır?
- 9) Adana'da kamu kurumları ile yerel yönetimler, üniversiteler ve çevre STK'ları arasında sürdürülen ortak projeler hangileridir? Bu projelerin bütçesi, kapsamı ve etkisi hakkında Bakanlığınızın değerlendirmesi nedir?
- 10) Adana'nın çevre karnesini iyileştirmek üzere Bakanlığınızın kısa, orta ve uzun vadeli stratejik eylem planı mevcut mudur? Varsa, bu planların takvimlendirilmiş hedefleri nelerdir?

CEVAP

Bakanlığımızca; Ülkemizde Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı çalışmaları 2004 yılında 35 adet hava kalitesi izleme istasyonu ile başlamış olup, şu an itibarıyla 383 adet hava kalitesi izleme istasyonu ile tüm illerimizde saatlik ortalamalar şeklinde 7/24 izlenmekte ve talep edilen tüm bilgiler www.havaizleme.gov.tr web adresi ile Ulusal Hava Kalitesi İzleme Ağı Mobil Uygulaması üzerinden vatandaşlarımızın bilgisine sunulmaktadır. Hava kalitesi izleme istasyonlarına ait detaylı bilgilere www.havaizleme.gov.tr web adresinden ulaşılabilir.

Adana ilinde e-denetim sistemi verilerine göre Ocak 2022-Ağustos 2025 tarihleri arasında 7.792 adet çevre denetimi gerçekleştirilmiş olup; yapılan denetimler sonucunda 556 uygunsuzluğa toplam 50.375.304,82 TL idari yaptırım uygulanmış ve bu kapsamda 23 adet işletmenin faaliyeti durdurulmuştur.

2872 sayılı Çevre Kanunu'nun 11 inci maddesine istinaden atık su altyapı yönetimi olarak tanımlanan Organize Sanayi Bölgeleri yönetimleri atık su altyapı sistemlerinin kurulması, bakımı, onarımı ve işletilmesinden sorumludur. OSB'lerin kurulma amaçları ve çevresel yükümlülükleriyle uyumlu olarak, OSB tarafından Atıksu Arıtma Tesislerinin (AAT) kurulması ve

OSB'lerden kaynaklanan atıksuların mevzuata uygun biçimde arıtılarak, Su Kirliliği Kontrolü Yönetmeliği (SKKY)'nde belirtilen deşarj standartlarına göre alıcı ortama deşarj edilmesi esastır. Alıcı ortama atıksu deşarj eden tüm sanayi kuruluşları ve OSB'ler çevre izni almakla yükümlü olup, Yönetmelik ekinde yer alan deşarj standartlarına göre SKKY'nin ilgili hükümleri çerçevesinde izlenmektedir. Bakanlığımızca ayrıca söz konusu AAT'lerin mevzuata uygun şekilde işletilmesini sağlamak amacıyla denetimler yapılmaktadır.

Adana ilinde faaliyette olan toplam 3 adet Organize Sanayi Bölgesi (OSB) yer almaktadır.

Bunlardan;

- Hacı Sabancı OSB'nin 72.000 m³/gün kapasiteli fiziksel+kimyasal+biyolojik atıksu arıtma tesisi bulunmakta olup arıtılmış atıksuları Ceyhan Nehrine deşarj edilmektedir.
- Kozan OSB'de oluşan atıksular fosseptikte biriktirilerek Adana Büyükşehir Belediyesi'ne ait kanalizasyon alt yapısına verilmektedir.
- Ceyhan OSB'de ise; faaliyette olan 4 tesis atıksularını münferiden kurdukları atıksu arıtma tesislerinde arıtarak bertaraf etmektedir.

Ayrıca Adana ilinde irili ufaklı birçok sanayi tesisi yer almakta olup bunların birçoğu OSB'ler içerisinde yer almaktadır. OSB dışında veya arıtması olmayan OSB içindeki sanayi tesisleri ise oluşan atıksularını münferiden bertaraf etmektedir.

Bakanlığımızca "Sürekli Atıksu İzleme Sistemleri Tebliği" (R.G. Sayı 29303, Tarih: 22 Mart 2015) kapsamında yüksek kapasiteli arıtma tesisleri 7/24 on-line takip edilmektedir. Bu izleme sistemlerine kısaca SAİS denilmektedir. SAİS, kurulu atıksu arıtma kapasitesi 5.000 m³/gün ve üzeri olan atıksu arıtma tesislerine kurulmakta ve anlık olarak pH, iletkenlik, sıcaklık, çözülmüş oksijen, debi, KOİ ve AKM parametreleri 7/24 takip edilmektedir. İlave olarak, Sürekli İzleme Merkezi üzerinden, uzaktan otomatik numune aldırma yöntemi ile bu tesislerde 7/24 teknolojik denetim yapılmaktadır.

Bakanlığımızca Hava Kalitesi Değerlendirme ve Yönetimi Yönetmeliği ve 2013/37 sayılı Bakanlığımız Genelgesi gereğince, hava kalitesinin korunması ve kirliliğin azaltılması kapsamında illerimizde çalışmalar yapılmaktadır. Sanayi, evsel ısınma ve ulaşım kaynaklı hava emisyonları hesaplanarak, illerimizde Taşra Teşkilatı koordinasyonunda Temiz Hava Eylem Planları hazırlanmaktadır.

Temiz Hava Eylem planlarının uygulanması aşamasında özellikle yerel yönetimlere şehirlerin önceliklerine göre önemli görevler düşmektedir. Adana ili için 2025-2029 Temiz Hava Eylem Planı hazırlanmıştır. Eylem planları Bakanlığımız tarafından geliştirilen Temiz Hava Eylem Planı İzleme (THEP-İZ) yazılımı aracılığıyla takip edilmektedir.

Çevresel gürültü kirliliğinin kontrolü ve yönetimine ilişkin düzenlemeler ise, Bakanlığımız sorumluluğunda yer alan ve 30 Kasım 2022 tarihli ve 32029 sayılı Resmî Gazete ile yayınlanan

Çevresel Gürültü Kontrol Yönetmeliği çerçevesinde yürütülmektedir.

Çevresel Gürültü Mevzuatına göre; stratejik gürültü haritalarının hazırlanması ve gürültü haritası sonuçları göz önünde bulundurularak öncelikli olarak sıcak noktaların belirlenmesi ve bu sıcak noktalarda alınması öngörülen gürültü azaltım tedbirlerini içeren eylem planlarının hazırlanması Büyükşehir Belediye Başkanlığı sorumluluğunda olup Bakanlığımızca onaylanmakta ve takip edilmektedir. Aynı zamanda mevzuat gereği harita ve eylem planlarının 5 yılda bir güncellenmesi gerekmektedir.

Bu doğrultuda; Türkiye'deki "ilk gürültü haritaları ile eylem planları"nın belli bir standart çerçevesinde hazırlanmasını sağlamak, haritaların hazırlanmasından sorumlu olan Belediye Başkanlıklarına öncü olmak amacıyla Bakanlığımızca yürütülen proje kapsamında Adana ilinin Stratejik Gürültü Haritası hazırlanmış olup, ilgili Belediye Başkanlığınca eylem planının hazırlanması gerekmektedir.